

Latvijas Vēstneša peelikums

N° 34.

25. JULIJA

1923.

Jauna dšihve.

Waj ta ir ta jaunā dšihve,
Kam tā jūbrat aplahrt lthgot?
Kam us augšchu augt ir brihwe,
Bet ne maldinat un spihgot
Lihdft wiltus purwa leesmam?
Kas tās ir par jaunām dšeesmam,
Ko mehš deenu nakli dširdam?
Drihsat rahdas wiltus lauzam;
Otru laupot gwalstu fauzam —
Wifur juht pehz sehra smirdam.
Gods teel fauktis par grehla darbu,
Titums sahtats lauschu preelshā...
Ubags — mirstot noleel tarbu;
Barons — dšimstot muischā eelshā!
Manlkahriba isdsehshy prahtu,
Nodewiba sagahshy walstis,
Rijejs rihdams saude sahtu,
Glinkums faehd semes balstis...
Darbs teel fauktis par mulka daku!
Gudrais spelulē pa malam!
Jaunjaimneels pa birft šaku
Swilpo lihds ar lastigalam...
Besseemneels, tas firmš teel gaidot
Situmigo semes teesu,
Uswell lihla krellu fmaidot:
Gefahrkot leel wezo meesu...
(Tā nu winshy teel semē eelshā
Wiseem lungu lungeem preelshā!)
Grihweris pa wejam gana
Pagastā tos tumshos aunus;
Glototajs, kam šaprašhana,
Eserā ter wehshus glaumus!
(Bet kam šaprašhana wahja,
Tas pee behrneem klāš dehde,
Kamehr beidsot nabagmahja
Ušnem to tā laimes smehde!)
Adwolats, kam lūfums waigā,
Jaunās dšihwes ministeris!
Garidsneels tā wihlisteris
Kapshehtā gar krusseem staigā...
Dakteri well dubultlomu
Ahrstejot un agitejot;
Dšejneels, pahrneemts debesšdomu,
Gowis gana deklamejot!...
Strahdneezinshy ar tshulgu rolam
Darbā dšimst un darbā molas;
Barweishi eelshy „program'kolam“,
Smejot parlamentā lofas...
Prahneels, nahwes stundai sitot,
Merimst wehl par dšihwi pehtit;
Rejehgs, frogā eedams wilot,
Nelaunas to smeet un wehtit — —

Wiseem seja wiltus glaimi,
Wiseem širdis auksti jaimi;
Teesu sahlēs — netainiba,
Waras rokās — warmahjiba;
Praweeshy pa ballem klejo...

Silspahrai par fauli dsejo!
Deewnamos jehd politika...
Musejos dej atletika!
Kupjiba un meli prasti
Rej tā sunš ar zeltu asti!!
Pateejiba paleel tabla,
Wism'glo tā swaigšne bahla...
Tautas grimst beš ideala
Wfaru un astis jubrā,
Waidu deenas lahsta puhā!

Lauschu dšihwe tumšā linās.
Neweens otra neapfinās
Sew par tuwaku un draugu;
Glabā abras dušmu raugu...
Itweens ween par sewi domā,
Katrām pašchlabums til omā;
Wrahlis brahli lahrdams swilpo!...
Jaunums ruhhdams aplahrt zilpo:
Tautas dšen us jaunu kauju,
Gahdā nelektibai pšaju!
Semes klujam waigam pahri
It tā grehlu pluhdi wetas:
Zilwels kleebs un kahjās zetas,
Lamas šlan pa debesš ahri —:
Teisti un ateisti,
Monisti un dualisti,
Spiritiisti, kwadratisti,
Kubisti un šulubisti,
Optimisti, pesimisti,
Ibealee realisti,
Wiš, tā is jehgas fisti,
Ušbahshy laudim šawu listi...
Katru nem aš swahrku stuhra,
Wiltshus well eelshy šawa buhra,
Wiš aizina un šola,
Wiš krahpj un azis bola —
Waj nu katru nemt aš škausta?
Krajs stahw un plezus rausta:
(Šwehlē jau winam brihwe!)
Waj ta ir ta jaunā dšihwe,
Pašaulē to tagad redsam
Un tā wahti lautri šedsam?
Waj mehš šaules zelu ejam?
Jeb mehš šawā lausā lejam
Wšaras, ar schulti jauzot?
„Šaules maht! Waj dširdi šauzot
Šeetejus pehz tawas teefas?
Kofas isfaltuichas, leefas
Zigās tewim pretim šneedsas,
Gaidot šawas muhshā-dalās.
Lai širds tewim neašleedsas
Katrām dot pehz šawas watas...“

Tā tat Deewa semē klahjas,
Ko par pašauli mehš šauzam,
Titai muhju pašchu mahjas
Lai ar to mehš nešajauzam!
Pee mums Latwiā, tā nawa:

Ze tu juhti fawu semt
Zatini apasthā sem lahjam, ...
Ej pa winu tā pa mahjam!
Domā, spreed par wina, semt!
Un pat waldishana nemi,
Ja til šaprašchana fawa ...

Mums ir wejeliga daba
Un, ja ehkgriba ir laba,
Meduģimehrejām uš ūweesta!
Schnabi lejam klast pee meesta!!
Bet tam wešetiba wahja
(Jeb ar labata ir plahna.)
Nebah! tahds tā līhta drahna ...
Nesauģ wekti wahrdotaja,
Bet — winšch, debekim par godu,
Ušleek meesai kar'taw'jodu! — —
Muhju damam irbju lahjas —
(Tschaklumā, bet ne jau wahjas ...)
Wias winām suplas, gawas — —
Tikai nomodā tās baras
Gan uš mehnešcha gan mahjas ..
Satiziba mums tā reteem:
Jē pa wehlešchānu meteem
Saimereeks špeesch kalpam roktu ...
Kalpam ari daba laba
Un, pehž wehlešchānu šchnaba,
Tas, beš lahdu darba mofu,
Gut tā mehšlemis uš lauka!
(Wehlat tur buhs šahle taura ...)

Wijam muhsu semē flawa!
Wifs ir Latwija, zil gribas.
Saulā debešs pašcheem fawa,
Mešchā — puileem sawas sības ...
Paščam sawas azis peerē,
Paščam deguns saws wirs luhpam!
Katrū pašchu, lab tas „zeerē“,
Kebsest uš wina luhpam ...
Katrām pagastam saws runzis ...
Katrām runzim pods ar tautem!
Un tad neščhtind Tribnas dunzis,
Get tā šahbats winšch pa laukeem
Katrīs pats trihž seemas šalā,
Kad tam dubulbiščhu nawa;
Un — kad reiš buhs dšhwe galā —
Katrām buhs — pat nahwe fawa!!

Abdasthos, 1922.

Janjons.

Virgotajs Kluzis

jeb
šalauštās širdis.

(Turpinājums.)

IV.

Klutzhi juhemalā. Šifninsch top nelaimiģs.

Juhemalā Klutzcha igam bija leeliska wafarniģa.
Šhini šinā winšch negribeja palikt eepataf fawam
laila un laimes beedrim Majoros.

Un ja pehdeja lepnams beš tam wehl bija leela mo-
berna rotāģijas maščhina, tad ari Kluzim sawufahrt
bija diwi lepni automobli. Weens fmagais — wei-
kala wajadšibam; otrs, weeglias — pašcha un gimenes
išbrauģeneem.

Bet Kluzim netilās juhemalas dšhwe. Winšch ta-
ščhu newareja šaigat deenu no deenas gar šcho netihro
un mitro juhemalu, tā Amalija waj tas puštralais
Šifninsch. Waj ari sehbet furtwos, tā lahda išpluh-
duši šchidene, waj nekautriģs pahris.

Un kas par preeku wareja buht, žepinotees no

rihta līhds wafaram šaulē, waj štrejot šodigajā un
netihraajā ušdenti.

Žensdamees darit tāpat, tā wiji, winšch wifu to bija
peenahģigi mehģināģis, bet palģis gluhģi flims. No
šaulēs tweiges winam bija nogahjusčas waj septinas
ahbas un neeseja wifa meesa, tā senat pagaststolā
no lahģhā. Bet wehro juheas ušdenti winšch wehl ta-
gad atzereģas ar šchaujmam. Un ģif tad nenohģhka.
Neweens gads Bulduros nebija pagahģis beš upureem.
Ehinburgā, Majoros, Afaros tāpat.

Klutzcha šģs bija mehģināģis ari wifas tās jaunās
špehles, kas tagad eerihstotas muhsu juhemalā. Bet
winšch šejutās fewi pahrať solidu, lai špehletu uš ne-
ģigām jumam; un — pahrať prahtigu, lai pašpehle-
tu leelas.

Un tā wifs tas bija eerihstos tihai preeščh tam,
lai pašpehletu, par to winam nebija ne masako šchau-
bu. Neweens taitšču nees masťat til leelus nodol-
lus, rihkotees til plahģi un leeliski, ušureť til daudž
un til lepnus kalpotāģus, lai dotu winam, Jelabam
Kluzim, wehl nowinnet. Re, mulkus lai pameklē ģi-
tur!

O ja, winšch, protams, mišleja ari ušstahtees. Še-
wifģhi lauzineeku waj lahdas plahģatas publikas pree-
ščhā. Pahris dešmit tuhštostochu tad winam bija nees.
Tāpat winšch neškopojās ari kabinetos.

Bet tā taitšču bija representeščchānās, te wareja
šagaidit lahdu labumu. Par winu runās; špreedis,
ta winam eet labi. Waj ari lahda no šchim pašchais-
leedģigāģam jaunawam winu atzerotees teils: „Es dšeh-
ru tikai no Klutzcha firmas. Tas ir elegants kungs.“

Šahds labums gan winam wareja buht šaudejot
naudu šchais špehles ellēs. Te, kur kates bija ašnemts
tikai no fewis un otru gandrihš neeswehroja. Te wa-
reja šamattat, warbuht, tikai fawu kreditu. Šo kas
gan buhtu no lahdas flawas: „Kluzis pašaudeģis til
un til. Kluzis špehleja wafar. Kluzis špehles atkal
šchobeen.“ Nu, til gudris winšch gan bija!

Šeenigais, to winšch šche juhemalā wehl daudšmaf
atšina, bija šildās wanus. Bet ari tās, lai gan ma-
šinaja wina reimatiferu, darģja mišstafas wina ro-
las un šahrtatus waģus, tomehr galu galā pahrať
nogurbinaģa. Širds jau bija Kluwuģi wahja.

Ja ne šche šafoditee weikali un Amalģas eegriba,
winšch jau sen buhtu atšbrauģis padšihwot dahčas ne-
dekas uš laukeem. Tur winam tagad muiščhas žentrs.
Par šhaidru naudu pirktis, nelwis kautķa ģaur komi-
tejam eeguhģis. Ari bruhģis tur jau atģaunots. Tas
pats, kur aģrať bija kalpoģis.

Šā winšch tur tagad buhtu atpuhtees, išbrauģees,
išstahģaģees. Tur ari wina automobiteem patwifam ģi-
ta nošhime. Wiji winu tur pašihst, wiji eewehro, šwei-
ģina un apbriģno.

Un šchis lauka ģaifs. Tas ir patwifam ģitads, nekā
šche juhemalas šmilščhu un šahls piutekki, kas šutino
degumu un rada muhsģhģigas eefnas.

Protams, Amalģa bija gluhģi preteģos eeflatos.
Wina žest newareja laufus, ar šcheem tuhģiga-
ģeem šaudim, kas išstahģģas weens otram til līhģģigi.

Teeščham, wina newareja atščhliť pat šatvus ra-
bus weenu no otra. Weeģģi pat patekti, — furščh no

leem wegs, furefch jauns; wijs wiwi bija weenlihsf lihsfi, weenlihsf weenuuli un neweifli. Sabi, ja wehl apgehrebs norahbija, — furefch no teem wihsceetis, las — feeweete. Bitabu pat las fajuftu.

Bigd, bet fewisafli juhemafo, las bija pawifam gitabi! Le katra beena, katra fjunda, pat kairs agumirflis folija dajhdobu un pahrmains. Guli tu fmitlis jawd loftima, waj pastaigajees gar juhmalu, wifur tetwi notwehro, pat eeninas par tetwi. Un tu ar interefi gaidi, waj kahds neefafhls ar tetwi farumu un la wifch to ifdarls. Jil te naw patihfamu wihsceefchu. Jil fkaiftu feeweefchu, furas woreja notwehrot, no fuzam woreja mahgitees, un ar fuzam greibejs fagenfrees apgehreb, gaita, faprihs un waloda.

Un leeliflee wakari furtahja. Aulfrais etilfahbois wihs, debfinofchee lihscei, ufmanigee Komplimentti, tumd, karsfa wihsceefchu elpa, erotifka mujika, bitodomigis fuplejas un kafilas bejas — la wifch las kairtnaja afinis un fantafiju.

Un lad kahds wiwu iweda pa fcho fchawro bejas laukumu, ftarp fcheem dauhfajeem dejotajeem, galbiweem un fchiffleem, eefpeefdams ftarp winas zeleem fawejo un lifdams atfahrot un atfal atfahrot wifch fchis intimas modernas beju kurtibas, peefpeefdams wiwu arweenu tuwal un tumal fetw flacht, — winai bija ta, it la to buhtu fagrahbis kahds neapwaldams weefulis, nefu un nefu tablu, tablu pahf kahdu befhibeni, lihsf wiwu top fмага, faude fpehtus un kahrt. Kriht kaurtur atpafal dfliti, dfliti un til tihfmi, fa wifa winas meefa fawelkas fa krampos, zeli fahf drebet, paleef beffpegigi un wiwu netwarigi falimft fatwa kawaleera rofas.

Wina netwar gandrihs wairs aifeet lihsf fatwam fchiffham. Un winai tihf, fa wihsceefcha rofas apftauj to wehl zeechaf, fa ari las ir kluwufchas drebefchas un wina azis til fawadi fpuhgas.

Wina juht, fa giti to notwehro. Wet las winai par to! Wina nawe ne peefchchrufti, ne trafa. Wina ir tika laimigi gurba, befgaligi gurba. Ar wiwu grih bejot wehl dauhfi, bet wina wairs netwar. Wina pat nefin, las bija tas, las ar wiwu defoja.

Wina juht, fa uf wiwu noraugas ari Alberts Giftninfeh. Kahds wifch tagad befgala muftigs un ne-laimigis! Wifch wifpahr pehdeja laika kumis til neapmeerinats un muftigs. Wifch winai wairs nepatihf. Agraf wifch bija til weiflis, til drofchs, til patihfams. Sa gilwefti pahmatinas! Ari tehtos uf wiwu noftatas til fawadi un duftmigi. Wet fo wifch fin. Waj wifch faprot modernas bejas. Wifch tafschu jau wegs.

Reif wina bija dejojufi ar pafchu miniftri. Netwis kaantfahdu, bet — pafchu weiflato dejotaju, popula-rado damu draugu. Al, jil wifch bija ifweizigis, zee-nigs un debfinofchi fkaifts. Un kahds noreibums tab bija nahgis pahf wiwu!

Leefa, towakar wina bija ari dauhf dfehrufti. Wina wairs netwareja aifeet uf mahjam. Giftninfeh bi-ja wiwu gandrihs afnefis.

„Kapehs juhs neprotat bejot til kairfi, fa giti?“ — wina atfpeedufees uf rofas tam bija prafijufi.

„Refinu. Raikam es newaru buht til beffkaunigis pret feeweeti, furu es mihsu.“

„Jil fchehl.“ — wina bija ifdweufufi gandrihs neap-ftinigi, domadama watraf par ahtri pagahjufcho wafaru, netaf par Giftnina wahbeem.

Giftninfeh bija brijbi apjugis. Pehs tam, it la apdomajees, wifch bija to ftarui aplaupis un ap-behris debfinofcheem fchupfteem. Sahlumd wina ne-warigi peefahwds; bet tab fchis mitrums uf waigem un luhpam winai apnifa, palifa pretigs.

Juri, ja wihsceetis til ween prot, fa ifspeeft afinis no luhpam un fmaganam, tab labaf lai wifch paleef meera.

„Republatees!“ — wina wehfti un dfehligi apture-ja Giftninu. Bija jau ari pee mahjam. Winai gri-bejs wairs tika gulet. Galwa bija kluwufi til fma-ga un fahpiga.

Giftninfeh aifgahja glufchi fatreefts un nefapraf-dams. Un ta las atfahrotas gandrihs deenu pehs beenas.

Wet Giftninfeh tomehr neattahpds. Wifa wina dfinfa bija loti nealfaidiga, un ari wifch patf ftin-gri un afurati audfinats. Wifch netwareja aifnurf, fa Amalija wehl nefen winam bija til manami fim-patifejufi. Lagad wina tam patifa wehl watraf. Wef tam, wifch bija gan wehl jauns, bet ne til mul-tis, lai nefaprafu, fa klutfcha jaunfundsje ar wi-fam fawam wahjibam bija realas eeguwuns, netaf weena oira ar fatweem tifumeem. Un fchis wahjibas taf wehl nefifas pahraf tablu gahjufchas.

Refen gan wina to bija afchahrtigi nolaitinajufi, peefberdams fahdam afchenu ebrejam. Wet pehdeja laika Giftninam atfawadiba atfal it fa laime. Wina bija kluwufi laipnafa un wehrigafa.

Ar, nu wairs netwareja kawetees. Un Giftninfeh, labalo nobomu pahrmants, domaja par to, fa wis-drihsf waretu pahreet ar Amaliju atfahfa faberina-fchan, lai tab wiwu eeguhtu un nobrofchinatu fetw pawifam. Protams, lihsf ar to ari klutfcha furga wehrtigo labwehlibu un pawalftu. Sa wina wegalt tam peefritis, par to wifch, neindams wehrti wiwu materialo ftahwofli (pa kura laifu wiwi bija gandrihs pilnigi ifpoftti), it nebuht nefchahbijas.

„Nu, fo la taweja katur deenu braukd uf Pree-daini.“ — reif, pastaigajotees gar juhmalu, Giftni-nam eewajogads kahds wina komiltons un draugs, Draugu ftarpd Giftnina firdsleetas wairs nebija no-flehpums.

„Kas braukd, fur braukd?“ — nepazentigi nopro-ftija Giftninfeh.

„Al, fo nu ifleegees! Klutfcha jaunfundsje, pro-tams. Diwreif jau es wiwu redseju Preedaink. Kopd ar R. R.“ Giftnina draugs nofauza fahdu abeem po-fihftamu wahrbu.

Giftninam peetila. Al, kopd ar to? Nu, tab ir parejhs rofas!

Wifch wairs netaf negribeja dftirbet. Wifch gri-beja tuhfln ftreet pee Amalijas. Noproftit tal wifu. Pawehlet pahtrawkt fchis tilfchanas.

Wet tab wifch atfehdsas, jil muftiga buhtu taf-da rihsiba. Amalija waretu wifu noleegi un turpi-nal wiwu krahpt. Waj ari wiwu weenlahrtfchi padflit.

Wifch nahga pee gita flehdfena. Oira deend jau ap pusdeenu Giftninfeh caradas Preedaink. Wails be-

ja ahrslahrtigi karsts, bet Sifninsch gahja kahjam, lai Amalija to nejauschi neeraudsitu stazija.

Nonahgis Breedainē winšch iswehlejšs ehrtaku weelu, no kureenes wareja pahredset daudj maš wifu aplahrtini, fewiškzi gelu no Buldureem un stazijas pagalmu.

Breedāha ehna paslehpā winu no faules tmeiges, bet no Beelupes needram nahja pat atšpirdsinošs wehšims. Dišās, ka neweens žilweks nedsišwoja šchajā aplahrtinē. No attahšajām wafarnizam lišai šchad tad isnahja kahda peena feewa waj ogu tirgotaja; bet ari tās nogreeshās waj nu tešchi uš staziju, waj ari ošghahja wehl tašlāš aš apaugušcheem kahpu pubu-reem.

Šahšch swilpeens, weens, pehž tam otrs, pehšchmi isštraugeja Sifniniu. Pehdejo deenu pahrdsihwojumi un nemeers bija winu tā nogurdināšchī, ka winšch nemanot bija eemidšis. Breedainē patlaban mainijās wilgeeni. Weens no Šlofas, otrs no Ri-gas. Pehž daschām selundem jau atšfaneja parastais: „Šelohpt,“ — un tee klābedami aššteidšās uš katru pušī.

„Šafobitā buhšchana. Kad tiš nebuhtu jau nolā-wejšs,“ — Sifninsch uštraukts wehroja nedaudšos pa-šāšcheerus, šas te iskahpuschī šteidšigi nošuda katrs šainā wirseenā. Ne, Amalijas nebija. Waj tišai wina nebija atbraukūšī jau agrā? Waj ari nahš wehl wehšlāš.

Wet šas tur šajā šleitā? Nahš taišni uš winu. Waj šas waretu buht? Teeshchām, Amalija! Kapehž winšch nebija to pamanijis. Lagad wina nahš taišni uš winu. Waj wina to redšejusi? Pašinušī. Wina šlataš taišni uš winu. Ne, wina nogreeshās pa labi, wina eet gar needraju uš juheas pušī.

A, tur nahš ari winšch! Šā winšch newar eerešset šcho gludo kundšinu! Nahš winšch pat lagad! Tiš godigs, tiš atturigs, tiš glums un tiš spehžigs... Šeeeweeshu pawedejšs, bešlāuna un nelās wairā! Welns, šo tee feeweeshchī lihš pee wina. Šā winšch lagad pašchapsinigi šmihn. Šā Amalija tam wigina ar lašatānu.

„Nu, es tew gan parahdšichu!“ — šobus greeshdams šchnahž Sifninsch un grib mestees winam wiršū. Wet winšch apwalšās. Wiša winu gimene ir šoti atturiga un labi audšinata. Wesh tam, winšch šin, ša ir gan šoti buhšchigs, bet, šaikam, ne wišai štiprs. Newa-šaga pahšteigtees.

Winšch klusu wehrodams leen teem eepāšal. Wini jau roku rošā. Žiš wini mišhi treež un šmaida. Wini apšahjšās. Amalija apšerās winam ap šaklu un dob butiškū. Aš tu, neleete, leelā šluhštu nolēdešja! Wini atšlataš atpāšal (Sifninsch peeploš pee šemes). Šad wini eet atšal tašlāš. Wini nogreeshchās lihšumā un pašuhš Sifnina ašim.

Sifninsch leen tuwaš un tuwaš, bet newar wi-nus wairš atrašt. Šur wini pašubušchī? Waj wini pamanijuschī winu un noslehpušchees? Wini tagad brošchī ween šmejš par winu. Winšch jau mešē tos šahdu pušštundu. Wet wairš nekur neredš. Šā uš-šent...

„Bešlāunas!“ — pehšchāni wišā balši eebrehžās Šif-ninsch.

Winšch ir ušškrehišs gandrihš teem wiršū. Winšch te tagad redšejis par daudš. A, wina jau tašda!

„Bešlāunas!“ — winšch atšahrtio wehl'reiš un grib škreet teem wiršū, lai tos peekautu. Amalija gluschī šarkana no šauna. Wet šas otrs, leekas, pahššaitees. Winšch draudošchī peežehās.

Ne, Alberts Sifninsch nees šautees ar šcheem šau-dim. Winšch apgreeshchās un škreen projam. Winšch isšahštis tagad wišu kluzim. Un ne tišai kluzim ween. Winšch tagad šahštis wišai pašāulei.

Teeshchām, kluzis šop ahrslahrtigi nišns. Winšch širdigi isšaušā Sifniniu.

„Aš, ar to! Aš... aš...!“ — nišni atšahrtio ari pa-rāsti meerigais un omuligais kluzis.

„Wet šas jums tur par darishchānu. Šo juhs škrai-bat winai pašal. Šeena pušlā tašds! Juhs esat wišu tišai šamelošuschī. Juhs gribat winu tišai apwainot!“ — šahš ušmahštees kluzis pašchām Sifninaš.

Sifninsch šahš taišnotees un deetwotees. Wet kluzis winu wairš neklausās.

„Es winai rahdšichu, es winai rahdšichu! Šchih-beretaja tašda... Es winu miltoš šaberšichu! Es wi-nai...“

Šahšds peekšāuweja pee durwim.

„A, nu tur wina nahš! Es winai rahdšichu!“ Šif-ninsch šailigi šawellās šaktā. Winšch jušt ša winam te wairš naw šo darit. Wet šā lai aššet?

„Aš, nu haidās pat eenahšt!“

Kluzis pawehra durwis un pašlā pahškreigis šahš-šot

(Turpmā wehl.)

Aleksandrs Plešners.

Afordi.

1. Dahrgās wahšes.

817
Deež šeedus dahrgās wahšes,
Kāš tew wehl dahrsā miršs,
Kad wihns tew šwehlo glahšes
Un gāišchā šaimē širdš!

Deež wahšes roses šlāistās!
Kad nāšs nahš dahrsu šegt,
Šai wihns un šeedi lašstas
Un širdš war lihšmi degt!

2. Žela malā.

818
Pee šeešam žela malā
Šu šahwi wakarā,
Kad deenas darbi galā,
Wet širdš wehl nemeerā...

Pee šeešam žela malā
Šā tu tur šahwi wehl,
Waj šejas šastingš šalā,
Waj šaulē šalni šwehl...

3. Šatwi šoti.

819
Kā šewi apšweikt špehšchū!
Kā buhs ap širdi man,
Kad pehšchāni šadširdšchū,
Kā šatwi šoti šlan?

Waj preekš man leekšmos waigā?
Waj buhšchū nelaimigš?
Žeh šad jau šahle maigā
Pahš manu šapu dihšs?

Karlis Reuhša.

Baltais Ronis.

Redjarda Kiplinga.

No „Dschunglu gramatas“

(Turpinājums.)

Wīnš ispeldeja malā taini pēc vēgā Juhēas Burwja, — leela, puhtaina, uspampuča, reebiga walsirga, refnu kalli un gazeem ilnēem, kūršč mirnājās Klusā okeana seemeļos un kuzam nebija nekādās pēclauņugas usweščanās, isnemot drihščus, kad wīnšč guleja, — tā tas bija arī šoreiņ, fawas peldplehweš pa pusei uhdenti un pa pusei uš kintz saligis.

„Belees augščā!“ Kō...s pilnā balst ekleedsās, jo kaiwas elliščīgi troščnoja.

„Čah! Čol Čruph! Kas te noteel?“ Juhēas Burwis eewaizajās, eejita ar ilnēem nahščoščam walsirgam un ušmodināja to, bet tas fawukahret nahščoščajam un tā tahlač, kamehr wišī bija ušmodināti un raubščjās uš wišām pušem, isnemot to, uš kuru pateefibā wajabseja raubščitees.

„Č... Čas esmu es,“ tā maš balts laiščulis juhēas wawawo jaupodamees, eefauzās Kōtikš.

„Labi, labi! Lai mani kaut waj nobihra!“ Juhēas Burwis noteiza, un wini wišī jahla škatitees Kōtikā, tā weenweet salasijuščees waj meegaini fungi mehšč noluhčotees mašā puifeninā.

Taišni tagad Kōtikam nepawišam negribejās klaušitees wawawo par ahdas plehščanu, jo wīnšč bija deesgan tahdu škatu jau rebsejis, tālab wīnšč eefauzās:

„Waj atrodama kautkur tahda weeta, kur roni waretu apmestees un kur gilweki nekad newaretu tift lašt?“

„Čj nu pamelle,“ azis peewečhdams Juhēas Burwis noteiza. „Steidsees prom, jo mums nau wals.“

Kōtikš taišija bešfina lehžeenu gaišā un gil tift spehčams eefauzās:

„Gleemenu ehčajs! Gleemenu ehčajs!“

Wīnšč sinaja, tā Juhēas Burwis fawu muhšču nau ne šwīninas nolehris, bet tā wīnšč pahčteel tīlai no gleemesčēem un juhēas sašlem, un tomehč wīnšč tura fewi par breešmigu radijumu. Sinama leeta, tā Čščiki un Čuweruštī, un Čpatkas, — Pelelās Kaiwas, — Juhēas Kaiwas un Čingwini, kuzi arween melleja isdewibu isfleegt kahdu rupjibu, — uštwehra wina faužeenu un — (tā man isteizās Čiwerščjins) — apmehram peežas minutes bija tahds troščnis, tā Walsirgu Čalā newaretu fahširdei pat leelgabala šahweenu. Wišī salas eemihčneeki speečja un kleečja: „Gleemenu ehčajs! Čtareel (wezis)!“ Bet Juhēas Burwis ruhščdams un kahsedams wahčajās no weeneem sašneem uš otreem.

„Waj tagad šahštī?“ Kōtikš aišešees eewaizajās.

„Čj, pawaižā Juhēas Čowij,“ Juhēas Burwis atteiza. „Ja wina wehl dšihwa, tad wina tew labprašt pašajis.“

„Kā lai es pašihstu Juhēas Čowi, kad fatcefu to?“ islawpodamees Kōtikš eepraščjās.

„Wina weeniģā buhne wišā juheā, kas reebigala par Juhēas Čurwi,“ noščužadams Juhēas Čurwim

gar pašu degunu, Peiera Kama eebreščās. „Č... bigatā, un wehl daudš šitaku usweščanos! Čtareel!“

Čameščdams kaiwas klaiģajot, Kōtikš dewās atpakač uš Rowastofčnu. Tur wīnšč rebseja, tā neweens nepeekriht wina nodomam — atrašt roneem kahdu drihščaku weetu. Wini teiza tam, tā gilweki muhšču deen' ešot dšinušči prom pušauščuš, — tā ešot dala no wīnu deenas darbeem, — un ja wīnam nepatihčot noškatitees reebigās leetas, lai wīnšč neesot uš kautuwi. Bet neweens no roneem pateefibā nebija rebsejis, tā nonahwe aiššihčtos, un te flehčjās leelā starpiba starp wīnu un wina draugeem. Beš tam, Kōtikš bija wehl arī balts ronis.

„Tew neatleel nefas giš,“ bešla šahštā nošlaušitees, weģais Juhēas Čedneekš teiza, „kā isauģt leelam, buht tahdam pat mišfu ronam tā tawš tehwš, un eeriščot krašmalā fawu midšeni, — tad tewiš neweens neaiššahčs. Bešģ gadeem peežeem tā buhštī spehčjās jau pats fewi aiššahčwetees.“

„Ari Matka, wina maģā mahte, šajija:“

„Nekad tu neapturešī šahč isnihžināščanas darba. Čj labat juheā parotalatees, Kōtik.“

Tad Kōtikš dewās prom un deģoja fawu lģunšdeju, kautgan mašā širšnina tam bija smagu ščumju pilna.

Čoruden wīnšč atšahja peekraštī gil aštři weenwarebdams un dewās juheā weens, jo galwā wīnam bija eščahčwufees warena ideja. Wīnšč taišjās ušmeklet Juhēas Čowi, ja maš ween tahds radijums juheā bija atrodams, un tāpat atrašt Klusu šalu la-beem un štipreem krašteem, kuros roni waretu apmestees un kureem gilweki newareģu peekluht.

Un tā wīnšč melleja un pehčija Klusā Okeanā no pat seemešēem lihšč deenwīdeem, nopelbedams deen-naakti wairaf tā trihšfims juhščes. Wīnšč peehšihwoja fawos geļojumos daudš wairaf, nekā to wat isšahštī: ne weenreiš ween wīnam nahčās laimigt glahčt fawu dšihwibu no aiššiwim, no Kaišās un daudšgalwainās Čišims un daščahbeem juhēas breešmoneem, kuzi nemitigi šahčubijās ščurp un turp bešgaligajos juhēas uhdenoš. Wīnšč fastapās ar leelajām špildigajām šiwim un lašairraibajeem austereem, kuzi šimteem gadeem bija it tā peenagloti pēc weenas un tās paščas weetas un lepojās ar to; bet tomehč Juhēas Čowis wīnšč netifa manijis nekad, tāpat tā newareģa atrašt arī tās eedomatās Klusās salas, kuzi gilweki newaretu peekluht. Ja arī kraštī bija labi un geeti un nošlideni tonu rotahšlaušēem, tad horšč gonta malā tomehč katreiš wareģa šahčait buhnu šaku, kas geļiās no walsiwju meditaju kuga, uš kuzi bija eeriščota walsiwtauku teģinatawa, un Kōtikš arī labi šaprata, to tas nošihme. Čitā weetā wīnšč nowehroģa, tā roni te mitinajuščēes, bet tagad wišī isšauti, un Kōtikš sinaja, tā tur, kur gilweki reiš jau bijušči, mehšč atkal kahdreiš eeraštees.

Wīnšč fastapa weģu šrupaštainu wehčras-puynu, kūršč šahštija, tā Čergulina salas ešot ihča meera un Klusuma weeta; bet tiftlihšč Kōtikš tur nošluwa, breešmigs negaišs ar pehčroneem un šibeneem wīnu tiftko nešahčlaidija pret ašajām melnajām kintim gabalu gabalos. Un tad wīnšč beidšot ar wehčram gišnidamees tomehč nošluwa kraštā, tad eeraušija, tā

Wahja blahsma.

Sirbs kopjehta, tur tiskandf lēhu glabats,
No jaunā atmahrās, lai weelu dotu wehl
Sātm weenam sahrām. Wj til grūhri rakt!
Man rofās pagura un prahti leedās klauft.

Wet tad es eerandfju wahju blahsmu
Uf tahlatās no swaigsmem, kuru geest
Man tisko wateja atf kwehloshajām fferam. —
Man radās spehls ...

— Es fapratu, ka te til weena dšhwē, —
Sche winās naw! Sche maldi, karnewals
Kā upe pluhstofchs: seju weetā maslas.
Kur dšitā muhšchiba ar leelo weenalbšibu
Par weenu buhlni klauft, tur melle, frds,
Behz nemirštibas. Atwer alttais meers
Un gara klaidriba man fawus gaischos wahrtus.

Alfreds Gurtinsch.

ari te wēf bijufchi ronu milfeti. To pašču Rotifs no
wehroja ari gitās falās, kuras winfch apmelleja.

Stimerchins nosauza weseļu wiczni tahdu fahu, pee-
metinadams, ka Rotifam aifritejufchi peezi gabi wee-
nā mellefchānā, katreif tilai lahbus fchētrus mehne-
fchus Romastofchānā atpuhšchotees, tur pušaudfchi to
ifmehja par wina eedomatajām meera falām. Winfch
nonahga weif Gallopagā, lahda fchāufmigi karstā wee-
tā pee Ekwatora, tur faules lweizē tisko neifgepa: ee-
greesās Jura, Ortreja, Smaragda, Masajās Laftiga-
ku, Gofa, Wotē, Krossu falās, kā ari mafajās fa-
linās deenwidās no Dabo Zeribu raga. Wet wifur juh-
zas eemihšneeki atkachtōja winam weenu un to pa-
fchu. Roni lahbreif efot fche eeradufchēes, bet tad
nahfufchi gilwefi un wifus nonahfwejufchi.

Rat tad, kad winfch tuhftiofchām juhšes bija eepel-
dejis Klufajā Okeanā un nonahga lahda weetā, kuru
fauza Karienta ragu (tas notifa tad, kad winfch pahr-
nahga atpašal no Gofa falām), winfch trada wehl da-
fchus simtus lafchērinu ronu lintis, kuri winam fah-
ftrija, ka ari tur efot gilwefi. Tas winu galigi fatre-
ga, tā kā, appellejis ar lihsumu Gona ragan, winfch
bewās taifni uf fawēem pašihštaneem dšintenes kra-
steem. Pa gelām winfch noklūwa lahdaš fahu fahli
noaugufchās falās, kur atrada lahdu wežu, wežu
mirfiofchu roni, un Rotifs medija winam fūwis un
fuhšdejis ar fawām neweifsmem.

„Tagad,“ Rotifs teiza, „es dofchōs atpašal uf Ro-
wastofchnu, un ja ari mani dšihš kopā ar giteem uf
kautiwē, es nepretofchōs.“

„Pamehgimi wehl reif,“ wezais ronis peebilda. „Es
ofmu pehbejis no ifmirfiofchās Mesaffora gilts, un
tolait, kad gilwefi aplahwa muhšus fiantēem tuhftio-
fchēem, wifā peekraštē gahja no mutes nūtē teifa, ka
wif eeradufchotees balts ronis no seemefēem un aif-
wehšchot ronu giiti meerigā weetā. Ofmu jau wez, un
negeru wairs peedfchwot un peerebset fājo deenu; bet gi-
ti peedfchwos to. Pamehgimi wehlreis.“

Rotifs faglaudija fawās uhfās (kas pateefi bija
grefnas) un teiza:

„Es ofmu weenigais Baltais ronis, lahds peekraštē
naw nekad redfets, un ari weenigais ronis, weenalga,
melnis waj balts, kurfch nodomajis lahbreif jaunās
falās ufmalet.“

Tas winu loti uffautrinaja; un kad winfch towa-
far nonahga atkal Rowastofchānā, Maifa, wina mah-
te, kuhfā wiau prežetees un nomestees uf meerigu
dšhwē, — tālab, ka winfch nebija wairs nepilntee-
gais, pušaudfchis, bet pilnigi peeaufchis juhžas me-
neefs, girtianbaltām pležu krehpem, tifpat fmagnejs,
mefchonigs un leels kā wina tehwōs.

„Dod man wehl lahdu gadu laifa,“ winfch kuh-
dās. „Ergaumē, maht, ka taifni feptitais wifnis
wistahlat kraftā nahf.“

Deefgan dšhwēini, ka gadijās ari zonēne, kura
fawas lahžas wehlejis atfift lihšf nahfāmam gadam,
un nahti pirms fawas aifgefofchānas Rotifs dejoja
Dukanona kraftos ar winu lgunšdeju.

Schoreif winfch bewās uf reetumeem, jo fche winfch
bija ufšchēis leela juhžas fūwu — poltu bara pehbas.
Wet lai buhtu pahrēdis, winam wajadseja mafakais
fintis mahrginu fūwu deenā. Winfch twarstija tās,
famehe pagura, un tad fachtinajās juhžas bangu if-
fclatōt Kapara Golu kraftu eedobumā un aifmiga.
Peekrafti winfch loti labi pašmā un tālab ap pušnakti,
kad fajuta, it kā lahds winu weegli ifgeflu no juhžas-
fchū gultnes, winfch noteiza: „Om, fchōnakt leels
paifums,“ pagreesās lehnām uf otreem fahneem, at-
wehra agis un iffārijās. Tad winfch ftrauji pee-
truhšās kā kakis, jo pamanija milfigus radijumus,
kuri druhfmejis fchēli un pluhga geetos uhdensaugu
fteebrus.

„Swehru pee augstajām Magelana wifnotnem!“
winfch uhfās noruhga. „Kas tee par dšihwēneefēem, ku-
ri mitinās juhžas dšilumos?“

Tee nebija ne walfirgam, ne juhžas lauwai, ne
ronam, ne lahifcham, ne walfiwij un aifwifij, ne ari
weenlahrfchām fūwim waj austerēm lihšigi, to Rotifs
agraf bija redsejis. Wini bija apmehram diwdefmit
waj trihšdefmit pehbas gazi un pašalejo pelšplehfwifchu
weetā wineem bija lahfwitweidiga ašte, kura iffclatijās
glufchi kā no fļapjas abdas ifgreeska. Mejaufakas par
wifū, to ween juhs lahbreif warat buht redsejufchi,
iffclatijās wiru galwas; pahrēdufchi, tee fchūhpojās uf
fawām astem wirs dšilajeem uhdenēem, geenigi weens
pret otru pašogidamees un plahfidami preefchējis pelš-
plehwes, kā treknī gilwefi mehšf fawas rofās plahfit.

„Klan!“ Rotifs fajija. „Kā labi klahjas, kungi?“

Rufinadami pelšplehwites kā Warde-Tschetrlahje,
muifgeer radijumi atbildeja pašogidamees. Un kad wi-
ni atkal fahka pluhst fahli, Rotifs eerandfija, ka wirs-
luhpa teem pahrchleita diwās balās, tā kā tās wateja
atwehrtēes lahdu pehbu platumā un atkal aifwehrtēes,
fanemot weseleem klehpeem juhžas fahlu uf reifes.
Wini pluhga falbaribu pilnām mutem un lehni fa-
gremoja.

„Tawu zredigu ehfchānu,“ Rotifs nodomaja.

Wini atkal pašogijās, tā kā Rotifam fahka fust pav
geetiba.

„Labi, labi,“ winfch eefahka, „ja jau juhfu preefchē-
jis pelšplehwes tif teizami darbinamas, tad nelwaja-
ga genstees nemaf to tuhln ifrahdit. Redju tihri la-
bi, ka juhs protat wāren grāztofi pašogitees, bet
man grībētos finat ari juhfu wahēbus.“

(Turpmal beigaš.)

R. G l e s tulfojums no angļu walodas.

Igauņu 1922. gada rakstniecība.

(Turpinājums.)

Stahtstofā proja.

Salīdzinot ar epreelšējiem gadeem, pehdeja laikā stahstofā proja gahjusti atpakaļ. Ja 1921. gada isnahja kahdas ischetras gahmatas ar leelatu mahklas wehrtibu, tad pagahjustā gada war minet tikai weenu. Kaut gan 1921. g. projas darbi neatklahja nekahdas fewishklas mahklas isredjes, tomehr wini bija ar sinamu laika notrahstu un idejam. (Peem. Tarfa's nowetu krahjumu „Sudraba lakats“, Retfanurka „Bej Deewa“. Par pagahjustā gada stahsteem to newar teikt.

Wehrtigakais pagahjustā gada projas eeguums ir A. Taamfaare's romans „Körbojas fainneeks“.

Taamfaare usfahla fawu rakstniecibas gaitu ar zeema stahsteem, tad pahrgahja us igauņu intelektu dshiwes apraksteem un pahris gadus atpakaļ wina darbos, wiswairal dramā „Judite“ jau eestanejās wispahrzilwezigas juhtas. Pehdeja romanā T. atkal atgreeees pee lauku dshiwes.

Romanā ir tehlotā lauzineeku dshiwē, bet kahda kahda wina ir pehž kara. Zeemā, kur wifa dshiwē ritejusti meerigi, no zeetuma pahrnahl fainneeka dehis, Katku Willu's un isjauz scho meeru. Winsch ir straujas, mejhonigas dabas, zehrt, gahsch, zel, buhwē, bet neko neiswed lihds galam. Nekur winam naw meera, laime to gaida waj katra kaktā, bet winsch few labprahrtigi usfauj daschadas zeeschanas lihds beidsot nonahl pee paschnahwibas. Willu's ir toti lihdsigs Hamfuna leit. Glanam. Wina ir ta pati lepniba un spihstiba, tas pats nemeers un ilgās un medibu laisliba. Tapat kā Glanam winam ir diwas mihtakās (weenai no tam Gewa wahrda). Glanu noschauj, — Willu noschauj pats.

Romana galwenās personās ir daudj neihsta patofa un posefchanas, bet blakus personas ir ihstas un dshiwās. Wini fajuhtas un domas ir til dšiti attehlotas, ka lasitaju negribot aizrauj lihds. Romans fahlis rakstīt realistiiskā garā, bet beidsas ar romantismu.

Wasleet fawads ir Taamfaare's stahstifchanas weids: winsch gandrihš nekad nepeewed personu farinas, bet gan wini atreferejumus. Taamfaare's agrakais romans „Wezee un jaimee“ (Latw. walodā „Zelmi un atwafes“) ir stila weengabaligats, bet „Körbejas fainneekā“ psihologiskā dshiwē ir dšitaka un daudjpusigata.

Munajot par pagahjustā gada romaneem, blakus Taamfaare's darbam jaaplata ari R. i. d. a. r. d. a. R. o. h. t. a „elklise“, „Simnās Panam“, kuras isfauza daudj un pretrunigakās kritikas.

Pehdejais ir nehmis wehrā tagadejā laika publikas garšchu, un zentees to apmeerinat.

Scheit ir faweenota „dseja“ un „modernisms“ „gara zildeniba“ un „erotika“, maistiti daschabi stili, mainiti weedolli, kas galu galā barbu padara mahklineezisti nebaudamu.

Nohis parasti mihl spehlet kaut kahdu gara aristokratu, bet tas winam nekad neishdodas. „Simnās Panam“ naw neka pateesi dšiti isjauzta, autors pats nereibst no fawa pana, bet flawē to kā weikls pahrdewejs prezī. Romana „apgarotaja“ ir seeweete, kas igameefchu raksturam pilnigt fwešcha, kaut kahds fawahrstijums no d'Anumeto tipeem, tikai daudj fallanals un nebaudamals. Grahmatā weli mellet kaut lo no ihsta romana un logiskās dwehseles dshiwes. Dabi isbewufshees tikai daschi dabas apraksti, kaut gan ari tos loti beeschi trauze posejofchais pans.

No nowetu krahjumeem kā pirmais jamin A. Taamfaare's „Maswihrinisch“, kura eetilpst septini garakti stahsti: „Behres“, „Wijole“, „Seeweefchu pawedejs“ un „Maswihrinisch“. Wini faturis nemts galwenām kahrtam no pilsehtas dshiwes, domas un idejas ir abstraktas un wina redjama fwehrtichanās us psihologisko baktu un drausmu puši. Notikumi alegoriski, simboliski, un beeschi naw faprotams, lo rakstneeks ar wineem gribejis teikt. Taamfaare's fantastiskee darbi stila ir realistiiski. Autors leeto ari daschus Ed. Poe panehmeenus.

Otrs nowetu krahjums ir A. U. d. f. o. n. a „Kolas dširnas“. Autors pirmo reiž laisch klajā projas darbu ar rahba, ka ne par lo tomehr war rakstīt, un rakstīt tā, ka mehš darbu islafam ar patiku, lai to nahlofchā mitkli jau buhtu pilnigi aizmirsusi.

Isnemot Taamfaare's „Maswihrinu“ wisi pehdeja gada stahsti ir realistiiski. Tikai schis realisms ir deesgan nedshiwes un kolains.

Deesgan ihpatnejs schai nosihme ir J. M. ā. n. d. m. e. s. t. a jaunais nowetu krahjums „Diktēna omas“, kura faturis nemts no kara laiseem. Grahmatā ir daschi spilgti momenti un glejnas, bet daschas weetas stipri atgahdina Garfaminu.

Wehl lihds schin nepasihis rakstneeks R. o. o. l. a. i. n. s. laidis klajā krahjumu „Kaktis ehnas“, kura faturā un stila gan naw neka fewishchi ihpatneja un spilgta, bet personās un notikumi fihmeti ar firnibu un isjuhtu.

Us fawfā realisma puši fiveras ari A. u. g. u. s. t. a. T. b. n. u. r. i. s. t. a „Gaisma un ehnas“, kur faturis nemts uo tautskolu wehstures.

Gewehtribu pelna daschas noweles A. L. a. f. m. a. n. a krahjumā „Dshiwes un nahwes robeščhās“ Lafmanam ir fawa ihpatneja dshiwes ispratne, fawa juhtu pafaulē, gan koti schaura, kas aprobeščhās tikai ar kapfehtu un nahwes ainam. Ta pati notrahsta ir ari wina pagahjustā gada isnahkuschai garakai nowelei „Juhra“. Melaime tikai tā, ka L. par daudj issteepi fawus stahstus. Swehrtamees us fantastikas puši, Lafmans stila tomehr ir realists.

To paschu war fazit ari par A. R. i. w. i. k. a. f. a „Afinaino nasi“. Pehdejais rakstītis Riwikafam

peemihofchâ uspuhstâ silâ, bet personas un darbibas tomehr nepahrleezina.

Arnolda Liiva noweles "Parahdibas" war nosaukt par dsejam prosâ, kahdu igaunu rakstneezibâ ir loti daudz.

Dr. Kullerups isdewis "maju romanu" "Klaweeru simfonija", kas pilns nesta patosa un fallanas romantikas. — G. Paalbergs islaidis "Otto Bahers jeb kara deenu atminas", kas ir fawahrstijums bei jebkashdas mahlflineezifkas wehritibas. Tdmu Torges laidis klajâ grammatiau. "Marfa eedfihwotaji, jeb diwu pasihstamu rakstneeku wafaras atpuhta Sahmsalâ" — fliktu pamfletu.

Pilniga lubu literatura jau ir J n t a K i w i l o m b a "Juris Rumms un nelainigâ lauku meitscha", "Pasubusi meita jeb noslehpmainas alas upuris".

(Turpmal beigas.)

Ellena Sahlite.

100 Ašises Frantscha pilnibas ideals.

Ašises Franzis peeder pee teem zilwekeem, kuru personiba dšiki un plafchi fawitno apkahrtai, un kuru eespaidis ispleščas ari pahri fawa laika robešjam.

Septini gadusimti wina gaischums lehni staro us kristigo pasauli. Kas ir šchis gaischums, kuru naw apehnjojuschi leeli laikmeti tautu dšihwê, nedj warejuschi aisklajt sikhlo deenu putekfi? Tas ir zilwela pilnibas ideals un wina faneegums.

Kahds tad nu ir šchis Ašises Frantscha ideals? Ta ir labprahtiga nabadsiba—brihwiba no leetu waras, pajemiba un par wifam leetam — mihlestiba, mihlestiba us tuwaku, us tatra dšihwu un nedšihwu radibu. Tas ir Kristus ideals.

Birmee noteikumi, kuras Ašises Franzis leel fawas "brahku apweenibas" pamatos, kad Roma prafa no wina ordera statutus, ir Kristus wahrdi:

"Ja gribi buht pilnigs, ej, pahrdod fawu mantu un isdali nabageem, un tew buhs manta debests, un tad felo man.

"Ja kas grib man fekat, tam janoleeds fewi paschu, jauskemas faws krusis un janahl man pasaf.

"Ja kas nahl pee manis un neatstahj fawu tehwu un mahiti, fewu un behrnus, brahtus un mahfas, la ari fawa pascha dwehfeli, tas newar buht mans mahzellis."

Ašises Franzis, buhdams dšiki religiojs zilwels, naw jaunus religijas nefejs, jaunus mahzibas fludinatajs. Winsch grib atgreestees tikai pee pastahwofchâs Kristus mahzibas, grib rahdit zetis pee flaidreem Ewangelija awoteem.

To winsch dara neween ar fludinashanu, bet, pirmam un isgalwenam kahrtam, ar fawu dšihwi. "Ta fwehtâ uguns, kuru winsch eedebsinaja tuwaku dwehfeles, nahza no wina pascha

dwehfeles", faka Sabatje, Ašises Frantscha dšihwes un darbibas pehtneeks un biografs, fawa darbâ "Vie de St. Francois". Runajot par Ašises Frantscha pilnibas idealu, mehš newaram nowehrst azis no wina konkretâ faneeguma — Frantscha pascha dšihwes.

Eelams usfahlt fludinashanu, Franzis fahlt ar pahrweidoschanu no eefscheneš, no fawa pascha dwehfeles schtistichanas un atdsemdinashanas, la fefas ir wina dšihwes pilniga pahrweidoschana.

Daschi no wina pehtneekem, peemehram freewu wehsturneeks Marfawins, neatfihst leelas pahrmainas wina dšihwê: "Luhsuma cemefli tabehl nefaprotami, la nebij fawa likuma, bet tikai palahpenifka religiozitates peeatgchana!" Un tomehr, gruhti neredjet Ašises Frantscha dšihwê diwus pilnigi pretejus posmus: weenâ bagatiba, jaunibas nebehdiba, pat trakuliba, otrâ — labi prahtiga nabadsiba, wispilnigakâ paschatteifchanas un wisflaidrakâ zilwetu mihlestiba. Ari pats winsch fawa testamentâ — nowehlejumoš "brahsteem" — schtiro un atrod fawa dšihwê diwus pretejus laikmetus: "grehzigo dšihwi un atschkirtibu no pasaulis."

"Luhl, la man, brahlim Franzim, Deews de wa usfahlt atgreeschanos no grehsteem: kad es dšihwoju grehzigu dšihwi, man bij mozofchi redjet spitaligus; bet pats Deews aifweda mani winu widu, un es paliku tur kahdu laiku. Ne wineem schtirotees, tas, kas man agral bij lizees breefmigs, litas tihlams un weegls.

Neilgi pehz tam es atstahju pasauli — —"

Franzis dšimis (1182. g.) un usaudsis bagatâ tirgonu gimenê. Jaunibu pawadijis ar weetejo aristokratu un patrizeeschu jaunatni, kuras fabeedribâ aifween eenehmis wisredsamako weetu. Bet tad winâ fahlt mostees neapmeerinatiba ar baudu un ar lihdschajinejo fabeedribu, kura zitlahrti winam, la pilsonifkam jauneklum, "wareja liktees pat peewilziga. Winsch fahlt teektees pehz waronu darbeem un grib tos mellet brumneeku kara gahjeenos. Bet — kad winsch jau tuwu schahdam eespehjam, winsch redj, la ari tas ir "mahai, wifs mahai."

Winam atweras dabas flaitums un dšitums, un pats winsch arween wairal nododas Deewa luhgshanam. Tomehr winsch wehl dšihwo fawa tehwa, Pietro Bernardone, mahjâ un palihds tam tirdsneezibâ. Winsch wehl peedalas ari jaunibas beedru dšihrês. Bet daschreij winsch atdod ubageem wifu fawu personigo naudu, pat fawas drehbes, un skala jautriba, kas winam aplahrt, uswedina winu us pahrdomam. Jaatfihst, la luhsums Franzi nenoteek pehlfchani un ne bei zihnas. Tomehr, aifween flaidrak winsch fahlt redjet flawas neezigumu un melle darbu, lam atdot wifu fewi. Namehr beidsot, nodfihnaješ luhgshanas Sw. Damiana basnizina winsch atrod fawu zetu — fekat Kristum.

(Turpmal wehl.)

Angelika Gailit.

Latvijas Vēstneša peelikums

№ 35.

28. JULIJA

1923.

Wiegneru Ernsts.

Wiegneru Ernsta 50 gadu darbības jubileja.

Mūsu evehrojamā firmā musikas darbīneela 50 gadu jubileja svinama 29. jūlijā. Neitā goda deena tā tad taifni pa rihlojamo „Dsee-fmu fwehtku atflaku” laiku. Schis apstahllis padara scho rihlojumu wehl jo evehrojamaļu, tāpat tā tas jubilejai dod diwlahrt nosihmigaku nokrahstu: swinigums, lahdu jubileja

pelna pate par fevi, kühst par wehturisku perminas aktu; jo taifni ar 50 gadu ilgu laika sprihdi stahw sakarā tihlab latw. wispah-rejee dsee-fmu fwehtki, tā ari gawilneela darbības evehrojamaļis un fwehtības pilnais musikas mahflīneela un pedagoga muhichs. Wiegneris uffahl scho

mūshču laikā ar pirmoem džeefmu svehtkeem, kas noteel Rīgā 1873. gadā un kuros mūshču pēdalas tā džeedatājs un fawa kora wadonis, buhdams Snehpele par skolotāju un ehgelneetu. Pehz tam bodas uš Masflawas konservatoriju, lai pilnigi fapneegtu to, ko zentās jau agrā pannaht, kad wehl strahdaja par tautas skolotāja palihgu Wandfenē un Strundā, kad nerimstīgais garš jaunō zentōm skubinaja apzetot (1889.) Ruršemi un kraht tautas melidijaš, kas 1871. un 1874. g., Dihgošču Erusta harmonisetas wihru korim, isnahl lajā diwās burinizās ar nosaukumu „Latwija“.

Wiegnera mahšlmeeka mūshchs eedalamš 2 laimmetos: 1. Rīgās un 2. Masflawas laimmetš, katrs pa diweem lahgeem. Pirmāis no 1886. g. lihdi 1893. g. un no 1920. g. lihdi schimbrihšan. Otrāis, Masflawas laimmetš, no 1873. g. (eestahščanās konservatorijā) lihdi 1884. g. (pirmajai pahrnahščanai uš Rīgu) un no 1896. g. lihdi 1920. g. (otrajai pahrnahščanai uš Rīgu).

Ubi sehee laimmeti aptwer wišu mūshču firmā mahšlmeeka mūshču gan tā dirigentia, gan tā pedagoga.

Kā dirigents W. fahzīs jau agri jaunibā barbotees — jau tā tautas skolotājs. Kad pahrnahš no Masflawas konservatorijas un apmetās uš dšihwi Rīgā, ari te koru wadishānu un iskopshānu W. sprausch par weenu no faweem galweneem wehrleem. Ar to nodarbojees jau Masflawā fawā pirmajā laimmetā, organisēdamš leelu džeedatāju kori Mūsijalidramatijajā beedribā, ar apm. 200 džeedatājeem; pa Alesandra II. 25-gadu jubileju farihodamš Masflawas maneshā leelu koncertu, kurā pēdalijuschees wiši Masflawas džeedatāju kori; pēdalidamees 1883. g. Alesandra III. kroneshānas svehtkos ar orkesti; 1884. g. farihodamš Masflawā fawu atwadishānās koncertu, kurā džeedatās ari latweeshču tautas džeefmas.

Kad W. 1886. g. fawā pirmajā Rīgās laimmetā fahš jo plaschi pēdalitees fabeedrihtajā dšihwē, wina mehtis ir: pazelt džeedafshānu wispahriģi, bet fewiŃhi koru džeedafshānu. Schai noluhkā fawalkša „Sagatawofshānas kursu džeedafshānā“, dibina džeedafshānas kursu koru džeedatājeem, fastahda fawu džeedatāju kori, ar ko farihlo preekshšihmigus koncertus Rīgā, Jelgawā u. z. Schee Wiegnera kora koncerti wehl tagad wiseem teem atminā, kas tos fawā laikā apbrihnoja un fahlihdšinaja ar freewu Archangelska un Slawjanskla flawenājeem koreem. W. tā dirigents greesja wehrību uš kora teoretiskō un praktiskō isdatkoshānu, eestudeja korim latweeshču tautas džeefmas artahdu ispratni, ka tās (fewiŃhi wina pašā harmonisetas) eeguwa

netikweem weetejās publikas apbrihnoschānu fawas dailškanības pehz, bet greesja uš fewi ari svehttauteeshču wehrību, tā ka minetee freewu kori fahla likt latweeshču tautas džeefmas fawas koncertu repertuaroš. Tā tad W. nopelns ir, ka wīsch pirmāis jau tai laikā ar teoretiski isglihtoteem kora džeedatājeem iskopamūshču tautas džeefmas tiltahtu, ka tās atrada weetu starpiantiskos koncertos programās blakus zittāuteeshču kompozicijam. Kā tautas džeefmu harmonisetas W. zentās iszelt nazionalo krahsu; tā tad fahšiti no kora nianšetas, tās wairs nebija „nabadšigās lānshu sines“, par lahdam „kulturtregeri“ mehdiā apshmet latw. tautas džeefmas, bet flūwa par mahšlas rajshojumu, lahdu pašcheem „kulturtregerem“ nebija.

Wispahrejos džeedamos svehtkos W. tā wirtsdirigents atrada pelnitu apbrihnoschānu: wina wadibā džeedatās tautas džeefmas flaneja tā atjaunotas — uš publiku runaja dšihwa latweeshču tautas dwehsele. . . Skaištā atminā stahw „ap džeedafshānās“ III. wisp. dšeeb. svehtkos Rīgā, ko W. farihšoja pa balles laikā: par barwedem bija aktrises Dāze Almentia un Marija Brigader. . .

Musikas mahšlas wehsturei nahškees weenmehrnostahdit W. wahrbu pirmajā weetā, kad buhs runa par dirigenteem.

Kā tad kora wadibā un wispahri koru džeedafshānas pazelfshānā W—am daudš nopelnu winau 50 gadu darbības laikā.

Bet fahš nawa W—a mūshā eewehrojamašais barbs. Tas, kas paliks musikas wehsturei jelta burweem eerahšits, ir — **Wiegnera fonologijas sistema!**

Jau konservatorists buhdams W. ar tahtredšigu flatu galawojas uš fawu swarigo pedagogisko barbu musikā, kas ir wiseewehrojamašais wišā wina mūshā: abjolutās dširdes attihšiba, nodibinot ihpašču metodi.

Peešā darba W. strahdā ilgus gadus — diwus laimmetus Masflawā un tapat diwus laimmetus Rīgā.

Otrāis Masflawas laimmetš — apmehram 24 gadi — ir wiseewehrojamašais W—a metodeš nodibināshānā. Schini laimmetā W. beidš isstrahdat fawu sistemu absolūtās dširdes isaudšināshānā. Pehz fahš sistemas mahza 7 Masflawas musikas skolās: Adolfa Wehtina, Andrejewa, Schmidta, Sekiwanowa, Kowajenskla, profesora Uhanzla un Wieslera pedagogiskā institūtā. 1908. gadā nodibina fawus musikas kursus, 1912. gadā fawu behrnu dahrsu un 1918. gadā fawu musikas institutu, ko nosauz (tapat tā fawu sistemu) par **Fonologijas institutu.**

1920. g. pahrnahš no Masflawas uš Rīgu. No fahš brihšā tad fahšās Rīgās otrāis laimmetš. Rīgā gawilneekam tagad pastahw wina

Baltais Ronis.

Redjarda Riplinga.

No „Dschunglu grahmatas“
(Beigas.)

Pahršleltās luhpas sakustejās un farahwās, glah-
šhainšalās azis stihwi noluhfojās, bet runat wini to-
mehr nerunaja.

„Dabi!“ Rotiks noteiza, „juhs efat weenigās buht-
nes, lahbas ween es esmu fastapis, kas reebigafas
par Walsirgu, — bet istureschānās jums wehl daudš
slittāla.“

Tad peepeschi winsch staidri atzerejās, ko Belesās
Kaimas Klaižadamas winam bija teikuschās, kad winsch
tā gadu wegs mafulis mittinajās wehl Walsirgu Sa-
lās; un winsch atmuguriski eekuhlenoja uhdeni, jo
sinaja, la beidsot tomehr Juhras Gowi atradis! U-
hdensahlēš raknadamās, ehdamās un schaufadamas,
Juhras Gowis wiršijās us preekschu, un Rotiks usru-
naja tās wišās walodās, lahbas ween zelodams bija
eemahšijees: Juhras eemihneeki runā tilpat daudšas
walodas tā zilweki. Bet Juhras Gowis neatbildeja,
jo winas newar runat. Nišlē winām septinu kaulinu
weetā tikai sešči un tas, tā to Juhras Eemihneeki
mehdš teikt, trauzejot šarunatoes winām pat šawā
starpā; bet, tā juhs to jau sinat, preekschējās peldpleh-
witēs winām lahds ihpafšs ložeklits, kuzu us wišām
pušem kustinot, winas war šaprastees glušči tā ar
signalisajijas sīhmem.

Deenai atautot, Rotika krešpes bija pašlejšuchās
glušči stahwu un pazeetiba nogrimuši tur, kur grimst
beigti juhras wehšči.

Tad Juhras Gowis loti lehnā gaitā šahla wiršitees
us seemeleem, reisreisam apstahdamās, lai mušigi
Klanotees par šho un to apspreestos, un Rotiks sefoja
tām, pats pee šewis prahtodams:

„Lahdi idioti, tā šhee mušigee radijumi, buhtu
jau šen aplauti, ja tee nebuhtu atradušči šew lahdu
pilnigi brošču šalu; un kas Juhras Gowij deesgan
lahs, buhs lahs ari Juhras Medneekam. Un tomehr,
nebuhtu par šaunu teem malleet pasteigtees.“

Rotikam nebija weeglas deenas. Juhras Gowu
puls newareja nefad wairaf par tschetredemmit waj pee-
desmit werstim deenā noet; bet naktis, turedamās
puls newareja nefad wairaf par tschetredemmit waj pee-
nitees; gan Rotiks ispeldejās winām apšahrt, gan
preekschā, gan apafsch tān, bet tā newareja tā newa-
reja paaštrināt winu gaitas ne par juhdsi. Un jo
tahlaš tās wiršijās us seemeleem, jo beeschaf noture-
ja šawas dihwainās Klanischānās apspreedes, gandrihš
waj if pehš pahris štundam, tā tā Rotiks nepazeetiba
tikto neapfodija šew wišas uhšas, lihds winsch bei-
dsot nojauta, la winas eekuwuščas šiltā uhdens
straumē. Tad winsch šajuta pret tām jau drušlu wai-
raš žeenibas. Te lahdu nakti winas šahla grimt
mirdšošajā uhdeni — grimt tā akmeni. — un tad pir-
mo reis wišā garažā laiskā, šamehr winsch ar tām bijt
eepafinees, Rotiks eewehroja, la winas šahš pelbet
ahtraf, Rotiks sefoja tām un drihuojās par winu
ahtro gaitu, jo winsch pat šapni nebija eedomajees, la
ari Juhras Gowis waretu tā pelbet. Winas peestah-

jās pee Klints kraštmalā, pee Klints, kura eeteējās
dšili juhrā; tur winas eenira tumščā alā, pehdās
diwdesmit šem uhdens. Tas bija ilgs un garšč pelde-
jeens, un Rotiks stipri šajuta šwaiga gaisa truhkumu,
pirms wini nebija wehl tumščajam tunelam žauri.

„Pee joda!“ tunela otrā galā wirs uhdens pazel-
damees, winsch šprausladams un elsdams eefaužās,
„Tawu garu eesteepeenu, šaut gan ne par wekti.“

„Juhras Gowis isklidā, un laiski ganijās jauka-
los juhras lihtšā kraštos, lahbas ween Rotiks šawā
muhščā bija redsejis. Werstim tahlu tur šteepās glu-
du klinschu strehli, kas bija šaini tā raditi ronu mi-
dšeneem; bet tahlaš aij teem šauso šmilšču klajumos
plafšči rotaklauki; bija wišni, kuzos roneem šchuho-
tees, gara šahle, kuzā walatees, un šmilšču šopas,
kuzās augščup un lejup lahpelet; tomehr labafais
par wišu bija tas, ko Rotikam pateiza uhdens šajuh-
ta, kuzās Juhras Medneeku nefad nepeewils, — la
te nefad neweens zilweks naw bijis.

Birmais, par ko winsch gribeja pahreecinatees, bi-
ja tas, waj šiwju šweja šhe buhs laba; tad winsch
peldeja gar kraštmalu un fastaitija brihnumdalā mu-
tulojšochā miglā lihtās, šemās šmilščainās šalas. Tah-
lu juhrā, šeemesos, atradās sehli un peefehrejumi, tā
ari šemuhdens klinschu rindas, kuzās nelas nefad
neweenam kugam peekluht tuwal par seščām juhdsēm,
bet šarp šalām un zeetsemi atradās plafšs dšiluhdens
lahmis, kas šchakatoja pret šahwajām klinschu šee-
nam, un šautfur šho klinschu apafschā atradās eeeja
tuneli.

„Šāi ir lahda pat Nowastofchā, tikai desmitreis
lahāla,“ Rotiks šajija. „Juhras Gowis tomehr gu-
brašas, nekā biju to eedomajees. Žaur šchām klins-
tim zilweki newarēs eekluht, ja ari šhe buhtu lahds
zilweks; bet juhras pušē sehli katru kugi šafšhels
gabalu gabalos. Ja ween juhrā ir lahda droščā wee-
ta, tad tā ir šaini šāi.“

Winsch šahla domat par roneem, kuzas tas bija
atšahjis Nowastofchā, un šautgan winsch wišā drih-
šumā wehlejšās dotees atpafaf us Nowastofchā, winsch
tomehr pamatigi eepafinās ar jauno apšahrti, lai
špehtu atbildet us wišiem šawejo jautajumeem.

Tad winsch eenira uhdeni, lai pamatigi eegaume-
tu eeeju tuneli, lihds beidsot isščahwās žaur winu,
pagreesdamees us deenwideem. Šnemot juhras gowi
waj roni, neweens pat šapni newaretu eedomatees
lahdu weetu, un atšatidamees us Klintim, ari Ro-
tiks pats negribeja tižet, la bijis tur.

Lai gan winsch peldeja ahtri, mahjās winsch no-
nahga tomehr tikai pehš desmit deenam, un kad winsch
Juhras Lawwas šchaurumā nonahga malā, pirmo
winsch fastapa roneni, kura winu bija gaidijusi; azis
pafkatijufees tā tuhlin noprata, la nu beidsot winsch
atradis šen mekleto šalu.

Bet pušaudšči un wina tehtos, Juhras Medneeks,
un wiši žiti roni winu isšmehja, kad winsch šahštija
teem par šawu atradumu, un lahds jaunš ronis wi-
na wežumā pat eefaužās:

„Tas jau wišs loti šabi, Rotik, bet neweens šaf
nešin, no šureenes tu nahš, un tu gūdi tomehr
mums pawehšlet. Nepeemiršti, la mehš ešam žim-
jušees šawu midšenu dehl, bet tu neesi to wehl nefad

barijs. Tu atini par labaku, juhe aplahriblandi-
tees."

Biti roni smeļjās par to, un jaunais ronis grofi-
ja galvu no meenas uz otru puši. Winšā lisko tā bi-
ja apprezejees, un talab bija waren eedomigs.

"Man naw midfena, kura deht buhtu jazihnas,"
Rotiks peebilda. "Es tīkai gribetu jums wizeem pa-
rahbit weetu, kur juhs buhtu pilnigi drošātibā. Kah-
ha gan jehga plehstees?"

"O, ja tu tā gribi iswairitees, tad pateesi man
naw tew wairaf nekā to teikt," nejauki eesmeedamees
noteiza jaunais ronis.

"Waj nahsti lihds, ja es uswarejchu?" Rotiks ee-
rajās, un wina azis pasibeja saiganas uguntinas,
jo winšā bija breefmigi pahrskaitees, ka winam weht
jazihnas.

"Loti labi," jaunais ronis wepnaldīgi noteiza. "Ja
tu uswareši, tad eeschu lihds."

Winšā nebija paguldis weht kreetni ne apdomatees,
kad Rotika galwa jau fashējās un wina sobi eegirtās
jaunā rona trefnajā skautā. Tad Rotiks attupās pa-
kafahjās, pawišla sawu pretineeku uz juhemalas pu-
ši, kreetni sapurcināja un eepileja, un tad giteem ro-
neem usbrehja:

"Wifus šhos peezus gabus esmu darijis juhsu labā
tīkai to teizamako. Esmu atradis šalu, kur juhs wa-
retu juštees pilnigi drošātibā, bet kamehr juhsu gal-
was nebuhs atdalitās no juhsu multigajeem kalleem,
juhs tam netizeeet. Tagad es juhs pahrmahjischu.
Ufmanatees labi!"

Un Dimeršhins pastahstija man, ka nekad, wifā
sawā muhšā, — kauptan winšā katru gadu redj deht-
miteem tuhstoschēem ronu kauramees, — ka wifā sa-
wā kala muhšā winšā neesot nelo tamlihdšigu redse-
jis, tā šāo Rotika usbrukumu ronu midfeneem. Winšā
flupis wirsū pašam leelafam Juhras Medneekam,
kahbu ween warejis fashatit, fashampis to aif rihkles,
šānaudšis, pluhlajis un wafajis pa semi, lihds ka-
mehr tas fahjis luhgtees šehlastības; tad pametis
to un delwees nahstojām wirsū. Kā sinams, Rotiks
tīchetrus mehnefājus netila nekad gawejis, tā to giti
lelee roni ilgadus dara, un zelojumi plashajās juh-
ras uhdēnos bija attihstijūchi wina šehfus, bet las
tas galwenais, winšā nebija lihds šchim weht ne rei-
sas gihnijees. Dufmās wina baltās zirtainās krehpes
bija fashējūchās stahwu, azis swehroja un lelee fu-
na ilni rehgojās, tā tā winšā isstahjās apburōschs.
Medjedams winu tā tralojam, plofot wegos ronus glu-
šchi tā šiwis juhras dšelmē, pasitot uz wifām pušem
gar semi jaunus ronus, wezais Juhras Medneeks,
wina tehws, eefauzās:

"warbūht winšā — plahnprahstīnšā, bet tomehr
wislabakais gihstōnis wifā Peekrastē! Neaisteez sawu
tehju, mans dehts! Winšā turas sawā pušē!"

Rotiks atrehja kautka pretim, un pušdams tā
lokomotive wezais Juhras Medneeks pasurcināja sa-
was uhsas, bet Ratka ar Rotika isredseto lihgauwu tu-
peja un apbrihnoja sawus wirrus. Tā bija warena
kauja, jo te gihnijās abi tihnehr, kamehr neweens
ronis newdrošāmajās wairs galwu pazelt; un kad
neweens drošāneeks wairs neradās, tad, kauptami,

Jaunai madonnai.

Madonna deewiškā, ja behrns es buhtu,
Man sawas kruhtis tīklos luhpam šahrt —
Tur dšihwes laimi es un meeru guhtu.

Tew smaidošchai no salās dabas kauts
Skaut maigi gaischās pules lehnām šlawam,
Un naw no tewis laimes plihwurs rauts.

Madonna jaunā, sawu elpu juhtu
Kā rafas nekstaru sew wisaplahrt,
Un tewi redset gribu neeguhtu.

Tu nerauj ugunis un neustrauj.
No wirnatnejeem mescheem tu un plawam
Up baltām kruhtim pludot smarščas sauz.

Jahnis Mednis.

wini abi lepni pastaigajās šchurp un turp gar juhe-
malu.

Rakst, kad miglā laistijās un mirdseja Kahwi, Ro-
tiks usrahpās kailā kintit un noluhstojās ispostitos mi-
dšenos un fahstajos ašinosošchos ronos.

"Tagad," winšā fahija, "es esmu juhs kreetni ween
pahrmahjischu."

"Jods lai parauj!" eefauzās wezais Juhras Med-
neeks, stihwi peezelbamees, jo winšā bija neganti
faplofōtis. "Pat Walsjims, šchi Sleptawa, nebuhtu
tos labaf peeweifūsi. Es waru lepotees ar tewi, dehts,
un las tas galwenais, es eeschu tew lihds uz to falu,
ja ween tahda kautkur atrodama."

"Ufklaujatees juhs, trefnās juhras zuhšas! Kas
nahks man lihds uz Juhras Gowu tuneli? Atbildat,
jew es pahrmahjischu juhs atkal," Rotiks rehja.

No wifām pušem peekrastē atšlaneja daubšwalsiga
murmināschana, las isklaušijās tā bangu dunona.

"Mehs eesim," tuhstoscham paguruschas, baltis at-
fauzās, "mehs šefosim tew, Rotik, Wastais Roni."

Tad Rotiks eerahwa galwu plezos un lepni peeweh-
ra sawas azis. Winšā nebija wairs baltis, bet far-
kans ronis no galwas lihds pat astei. Reskatotees uz
wiju to, winšā kaunejās apluhstot waj pat peešlahrtees
kaut weenai weenigai sawai restai.

Nedeku wehtal winšā ar wifu sawu pulku (tepat
gandrihš dehtmuhstoschu jauno un wego ronu) bewāš
prom uz seemeleem, uz Juhras Gowu tunela puši;
stōnis bija winu wadonis, bet Rowastōschnā palifu-
šhee roni winus tomehr sauza par idioleem. Tīkai
nahstamā pawafari, kad tee wifā šiwis swejodami fah-
las Klusā Oleanā, Rotika roni stahstija par jauno
peekrasti aif Juhras Gowu tunela tahdas leetas, ka ar-
weenu wairaf un wairaf ronu fahsa atstah Rowastōsch-
nu. Protams, tas wifs nenotika usreisi, jo roni loti
kuhtri domataji, un paeet labš laikš, kamehr tee kah-
bu leetu isprot, bet tomehr gadu pehš gada roni pa-
meta atweenu wairaf un wairaf Rowastōschnu un Su-
lanonu waj zitus midšenus, un bewās uz kuso aif-
fargato peekrasti, kur Rotiks pawabija augu wafaru,
iswehredamees ar katru gadu refnals, trefnals un šeh-
gigals, tā tā pusaudšchi rotalajās ap winu tant juheā,
kurā neweens zilweks nekad nerahdijās.

Q. Egles tulkojums no angļu valodas.

Igaunu 1922. gada rakstniecība.

(Beigās.)

L u g a s.

Pilnīgi negaidīti igauņiem pagājušā gada ir uzsēlusi dramatislā literatūra, kuras agrar gandrīh nemaz nebija.

Dispirms jaatstūne E. Wilde's ištetrzehlenu drama „Saitte“. Wina gan ir bijusi gatava jau agrar, jo 1917. g. to ištahdija „Estonija“, bet tagad autors lugu pahrstahdajis un tā ištahja tikai pehrn.

„Saittes“ faturā ir muhschigā nefastana tehwa un dehla starpā. Tehws — bagats igauņu grahmatu pahrdewejs, ištuhlees no weentahrscha sehneela par leelu mihru, bej ištuhitibas un dwehfeles smaltjuhtibas. Dehls pilnigs wina pretstais. Nefastana tehwa un dehla starpā ir tih leela, ka pehdejais aiseet un usahh fawu weitalu un konturē ar tehwu, bet tehws ir spehzigats un pilnigi pasudinatu dehlu, ja nahwe nebuhtu wianu aštahwuši.

Dramas kompozisija ir stipri farauštita un epijodisla. Dramas dehpunktis ir tehwa un dehla zihna, bet dahchos zehlenu tehws paleel hlalus persona. Bejuria zehlenu ir logislas pretrunas. Tehws ir domats ka rupischi un warmahzigs zilmels, bet galu galā par tahdu jatura dehls, kusch flimajam tehwan ar rewolweri ištpeesch fawus wehfehus, Moraliski dehls gan mehgina scho darbu attahstnot, solidamees pats nonahwetees. Bet ar jauneem brandeem wusch ištpeesch no tehwa wisu fawu mantojuma dafu. Dramas beigas neapmeerina staittajus, tee leefas wihluschees fawās zeribas.

Lugā ir ari daudj spehzigu un dramatisku weetu, daudj ihpatneju domu un išteizeenu, bet autora agrarajā komedija „Puhkis“ ir wehtigala par „Saitti“. Sawu domu ištwest galā W. buhtu labal laimejees romānā waj stahstā.

„Saitte“ hlalus jaapstata ari J. Vintropa „Miruschu swebtki“. Pehdejats darbs naw dramatisla kompozisija parastās domās, bet tikai rinda dialogu. Autors naw eedalijis darbibu zehlenu, bet dalās, kuras fauz rihtis, pusdeena un wafars. Darbā naw kairlibu, bet drihsal resigneti domu ištpluhdi. Dramatislais pahrweeens paleel neatschketinats. Stils ne wifai swaigs, ne wifai nolleetots.

Pahrjeeje dramatislee darbi ir komedijas. Kärners nosauz fawu „Wenigo idealistu“ par „Stumji-preezigu komediju“, Ritbergs „Dnkuli Zibuli“ par „Joku“, bet Vintropa „Eiropeeti“ teefchi par komediju.

Itā norunajuschī, pagājušchā gadā trihs autori gandrīh reiše ištewuschī politislas komedijas: A. Lamans „Krihs“, E. Petersons „Jauno ministri“ un J. Kärners „Wenigo idealistu“.

Kärnera „Wenigā idealista“ lehlo „wezās cefahrtas gahseju partijas darbus“. Ir neme-

rigi laiki, stahdneeki ruhgt, gaida wispahrejo ištrefu, rewoluziju un proletariata waldbibu. Bet minetas partijas darbiba aprobeschojas ar plih-teschānu, runaschānu un zitu seewu atstschānu. Streits išttrih zauri, nemeerus apspeesch un waroni, kas fapnoja eeguht wezo ministru weetas, nonahh smeelligā stahwolli. Tikai kahds wehl fapno par zitadu cefahrtu — weenigais idealists.

Lugā ir maj darbibu, wairat tikai runu. Personu raksturi ir wahji un nepilnigi. Pahrleezinofcha weena weeniga figura Mats Mättilis — weenigais idealists.

E. Petersona „Jaunā ministri“ faturis ir schahds: Mubila dshwo stolas direktors Luiks un bankas direktors Vinks. Luiks ir bejisejas stahwolli, kad peepeschi „draugs Juhls“ sino no galwas pilsehtas, ka wusch, Luiks, ištwehlets par ministri. Sahlas leelas gawiles, wifa Mubila rihto tam goda meelastus, fuhsta apweikunus, tura runas, bankas direktors Vinks bildina wina meitu u. t. t. Bet meelasta wida ištahdas, ka par ministri eewehtlets newis Luiks, bet gan Vinks. Tas Luikam ir stiprs treezeens. Bet galu galā ištahdas, ka kabineta krihs turpinas un abi „ministri“ paleel bej goda.

Peterfona komedija ir wairat darbibas nekā „Wenigā idealista“. Schehl tikai, ka Petersons eet komiskumā par tahju un padara galu galā wifas personas par daudj karikaturislas. Komedija pahrwehtsās parodija.

Tamurons fawā „Krihs“ atlehlo leelpolitikas notikumus un Krihschu cefaidus „augstakās aprindās“. Saturs lihdsigs Petersona „Jaunam ministri“, personas deesgan faufas un neisturelas.

Par Vintropa „Eiropeete“, Ritberga „Dnkuli Zibuli“ un Lufsa „Stauteem“ war maj ko laba teikt. Galwenā wainā — dramatislās darbibas un weenibas truhlums.

Laiot slehdseenu par pagājušchā gada igauņu rakstniecibu jateiz, ka dramatislee eeguwumi paleelinajuschees, lirika palikusi us weetas, bet stahstofschā prosa gahjust atpatal.

Wispahrigi išt rakstniecībā fajuhtams laut kahds zaurums un gaisa truhlums. Domas un tendences fahh atfahrtotees, truhst swaiguma un spilgtas ihpatnibas.

Elena Sahlite.

Kad stils un fewi glehms es esmu bijis?
Kad attezees no ta, ko prasa gars?
Kad zehlos tikumus es atraidijis?
Waj mani saleest spehtis selta swars?

Waj draugu tuwumam es zilpas wijis
Tam tapdams padewigs, ko prasa bars?
Waj es pa eemibditam tefam sijis,
Kur gurdaks wifs un dshis pascha stars?

Ni ne, il foh fewi mellejs esmu:
Ei zehlo atfahrot un dailes dwejmu.

K. Zehlabsons.

Grahmata peh3 diwdesmit gadeem.

(Tahlas nošanas silā wafarā.)

Ja tahlas mani waigatu, tagdi ir leclafes muhju ošneeti no teem kas vīpufji un kas weh3 tagad ir un fuzi išteifufjees fājtītā ritma walodā, tad bej leelas apdomāšanās ferotu mana atbide: tee ir Jahnis Poruks no aifgahufjeem un J. Rainis no tagad dīhwojufjeem.

Jrweenam latweetim, fuzjā par dseju waiczi waj majaf interefjees, atnīkā buhs paligis wiswairat pantu teesji no wāneem abeem. Kadeh3 tā? Nu talab, ta abi wīri wispihmigal fapratufji dsejas apflehtio buhtibu un wislabat iipratufji un iijufufji to walodas un cituru sugestefojā spēhtu, bej fura naw eedomajama dseja wīnas dīlatatā buhtiba. W. Eglijā, Ed. Wīrjas, Jālija, W. Damberga, R. Stalbes, J. Sūdrabālna, Aspāfjas un ari Ed. Weidenbaumā pantu (kas fātrā jīnā tā) stipri neaifneeds to neisprotamās lītūmbas robesjū, lahda dīlatat dsejai wajadīga un lahdu, fālect, aifneegufji abi augfā minete. Kuzam no mums naw eegulufji atminā J. Poruka dīti iipufee un pee tam tīf wēnlahfēfje pantu un waj dāuf3 buhs lahdu, fuzi fātrā auzmīfeli, ne spēhtu no galwas deklamet J. Raina fīrifos dsejofus? — Wet J. Poruks peeder jau pagahinei un fīpuru dsejas formās eetehtu ir wārefis fneeg3 tīfai J. Rainis. Sējis dsejneets, fuzjā filofofs ir peh3 jawnas dabas, wīfu muhju ir geniees tīfai eekalt metāfīfšu wāhrdu ritmīfajās rindās; galwenā fātrā fāwū prometejīfšu fīhtību. Sēji prometejīfšu fīhtība ir atfahjufi mums to ihpatnejo J. Raina pantu, kas paligis mums no dsejneeta pirmās eewehrojāmās debījas ar dsejolu fāhjumā „Tahlas nošanas silā wafarā”, fuzjā, blāfūs minot, tagad eet tautās geturajā īfdeiwumā. Tā tā fājā dsejolu fāhjumā, teefhām, 30—40 prog. buhs tahlas dsejas, fuzi nepāll tīfai pagahīnē, bet fura fūhji ari nahstnes mantojums un pee tam weens no ihpatnejalajeem un ari rāfturīgatajeem, tad fāporej3 pee fā dsejneeta J. Raina wīfai ihpatneja dsejolu fāhjumā un fēwīfāfji pee wīna analīfēs pāfawefjees ari turwā.

Sējis pirmās J. Raina pāhwalais dsejolu fāhjum3 jau preefjā pirmās 1906. g. rewolufijās fāgahdaja autoram flawu un neftīpīnāzā wīna dsejneeta autoritāti, uš fuzas atbāfīftees J. Rainis weh3l īfwehtrās ari par to eewehrojāmu dramāfīfšu dsejneetu, lahdu weh3 to pālāban pāfīhtam. — Atfāitot eewadu un epīlogu, dsejolu fopojums fābāfīs fāhādās 7 nobalās: „Atf apmīglota loga”, „Beefweh3is gāfīs”, „Fīfkrāhjinā fāwītē”, „Sem weenīlībās turwāfjeem fāhrneem”, „Nāfīs ehnas”, „Selta twāfīs” un „Preefjāpawafars”. — Jau pāfā eewādā dsejneets nah3 ar dīti iijufu waigājeenu: „Waj seme dīs weh3 Lo garo meegu?”

Nobalā „Atf apmīglota loga” (7 dsejoli) jau pirmajā dsejoli „Atf no rīhtā” filofofīfks traktejums par meefas un gara preefīwaru, tā peent. „Meefas grīb afāida, Meefas grīb fwahrū, Līh3i grīmft dīwehfele Dubfīs un twāfīs. Wef gala debēfīs Dīwehfelei walā u. t. t.” (15. lpp.). Wet ja meefu īdentīfīgē ar dabu un dīwehfelei ar garu, tad dīwehfele neteef līh3i befgala dabai (fl. dsejoli „Pīlweks un fāhpes” 16. lpp.). Dsejoli „Graudī atnenfārpā” (17. lpp.) dsejneets atrod, tā pat tīfā un mīhla, fāfēe wegalee eedomu fāwēe īdeafī, fābruh3 īfdeenas preefjā. Ge-tīwerta fentēzēs fāhlautmānājā formā pati par fēwī fāfī ir dramāfīfka doma. — Wet meefā fāh3u gara guhstā, jo ja domas ir teefjā tās, fuzas fādbāmās parālelī dīwehfelei un garam, tad wīnas ir ari tās, no fuzām druh3 fmadfenes un ja reif tā, tad domas ir ari walboschās un no wīndām neifbeht. (St. „Dīfā-lās domas” 18. lpp.). Sāfārā ar to dsejneets nah3 pee fīehdfeena, tā gara fīpūrums ir Wāt3, fuzjā walbi-

dams dabu weido fēwī un aplāhtnī. („Wāt3” 19. lpp.). Autora pantu fāh3 eegufi fābeefīnātu wāfīwu īfēfīfmi. Sefojot autora turpmāfai domu atfīhtībāi top rebfams, tā fāfīs „Wāt3” war parāh3itees wāf tā zeeta fīrds, fuzā fāzeetejufi talab, tā līh3i galām zeetufi (20. lpp. „Zeeta fīrds”), wāf tā pāfudufchāis debīs, fuzjā wēendāuf3 fpeh3īgi war nah3l tā jogis un teefjāfēs. (St. dsejoli „Pāfudufchāis debīs” 21. lpp.). Ar to nōfleh3tā pirmā nobalā un no wīnas eefāhtās gara dar-bības wehtrību pāhrwehtrēfchānas pīrmas zeetjā.

Ar nobalā „Beefweh3is gāfīs” (18 dsejoli) dsejneeta-foga afāis un nefāufīgāis fāfīs ir wehtrās preefī „Lābdārī”, pāhr fuzi (ari fāchereif fentēzēs wēidā) fīht pīrmas fāfīfīfōs pāhtagās. („Lābdārīs” 25. lpp.). — Dsejofos „Gālwās darb3” (26. lpp.), „Gāw-neefjās pamatmāh3ības” (27. lpp.), „Gōdīg3 pīlsonīs” (28. lpp.), „Fāwā muzā” (29. lpp.) wīsgarām juhāmā autora fāfīra — galwenā fāfīrā — preefī pīlsonību, pee tam pāt3 dsejneets nofāh3ēs fōfālīfšu pūfē. Ar „Wāgū dseefma” (30. lpp.) J. Rainis, no fōfālīfēm wehtrēm īftrītot, tomēhr nonah3l pee Rīetjāfēs „pāhr-gīlwele” pamatīdejas un ari atteezīgās fpeh3ā gīdbīnā-fchānas. Ar wīfu to īftrīh3i gara wāronīs fāh3 pālīf wēntufīgāf3, jo pīlsonīftee un meermīh3īge draugi no wīna atfchīwās wīspīrmees („Wījufchāis drāīg3” 31. lpp.), talab ari „Pēfīmīfīs” (32. lpp.) ušufh3ojām3 tāpāt par dsejneeta preefī pīlsonību wehtrū fāfīrā. — Dsejoli „Pīlīftrīs” (33. lpp.) dsejneets teefjā fāfā: „Nēwar ar peeri Fīeeftees preefī mīh3eem... Deewa lītās waldbības Pāmatūs fāfīfōfī.” Tā jau ir lahda fāfāfīfīfka fāfīra, fuzā wehtrā ne tīfai preefī atfēwīfchānā pefjonam wāf fāfīram, bet preefī wāfīftrū fāfīr-tībū. Peh3 fāh3ām galīgām robeschām teefdamās tā īf fōfālīfma īdeologa fplīgā gīfīs fāfīra. Tās pāt3, tā fāi weh3l ar fmeidufchāfū īfufh3u īfēfīs turpmāfōs dsejofos „Tehwījās mīh3etājī” (35. lpp.) un „Pāhtīgā rīhtā” (36. lpp.), pee tam peh3ejā dsejofl bej greefjī īfwehtrās fāfīras fāfīpām3 ari pōlītīfās fīpīri fīeifās progāmās fīhnejum3. — Wār pēh3īgi īfufh3u dseju jaatīfīfī „Meera laudīs” (38. lpp.), jo dsejneets māh3īs pee pāh3eezībās, tā fōfālīfma pīonees eet wāf m ar atfēgtu krūfti wāf lōfīs un tā tad — bej bāfū. Tāh3ā gadījumā preefī pīlsonību, pīrām3, atleef at-fāfī tīfai fāfīra. — Sēji nobalā nōfleh3tā ar dsejoli „Pīzīnē weh3īneefī” (39. lpp.) tahbos pāntos māfāt formās fōngentrajījas un ari māfāt īfēfīfmes fāh3ā, nekā eepreefjā pēawefstōf3 dsejofos, bet ari fāfēt autors teh3ōjīs fōfālīfšus, wārbūft pat — mārīfīfšus. Sālīh3īfnot pīrmo, wāfāt fīlōfōfīfās debās nobalā, ar fāfō otro, top rebfams, tā fāfī peh3ejā īdeju nōrāuf3 teefjā dīfīh3ē, fur — peh3 autora ušfāfā — eefāhāmā fādbīfchānā un fōfālīfīfka tīh3-rīfchānā. Rebfams, tā autors tīh3īfī nōfwerās fāw-rup no tīh3rās māh3īfās pīngīpēm.

(Turpmāf weh3l.)

Jelabfonu Karlīs.

Wāndrās befbēlīgās fāfīs,
Kā tās augfti gāfīs fīreen,
Grīmftot fāules fāru māfōs
Dīfī debēfīs dīfīle reen.

Gāufīs pee seme3 un pee fāh3es
Un no domu dīwīgās dīfīh3es
Māfī apufh3ōju tāh3es,
Sātufdam3 ar dabu dīfīh3es.

Līh3ī es jūhtu: nāida dīwāfchā
Pēfpeh3s grauf3l tā mōjōfch3s fīrds,
Jo tīf dīfīā, īweh3tā, plāchā,
Kā fāfī dābā top mān fīrds.

R. Jelabfonā.

Alfies Frantscha pilnibas ideals.

(Turpinajums.)

Tagad winam wifs ir flaidrs, tagad winsch teezas pehz absoluta, bes kahdam eerunam, bes kompromiseem. Winsch atdod wifu, kas winam ir, atstahj tehwu un mahiti, atfasas no wifam fawam sposchās nahlotnes isredsem un no wifam zilweziflam faitem, no lairas leetu waras, lai atdotu fawu dsihwi bes pahrpalikuma gara aizinajumam.

Te ir tomehr lushums. No schi laika winsch pilnigi fahl faskanot fawu ahrejo dsihwi ar atdsimuschās dwehseles prasibam. Tadeht to paschu winsch war prasit no ziteem.

Wina augstais, tihrais peemehrs aishraha lihbj mellejoschās dwehseles. Pirmo deenu lauschu isfyneekli pahrwehrtās apbrihnoschanā. Pee Frantscha nahza mahzelti, kuri atstahja wifu. Setodami winam, tee feloja Kristus aizinajumam.

Franzis negribeja nelahdu rakstutu litumu faweem "brahleem". Wina augstā pilnibas ispratne tahdi bij leeki. Winsch gribeja redjet, la tee, kas bij ar winu, no brihwa prahta, bes ahrejeem spaideem ispiditu augstakās tikumbas imperatiwu. Bet, kad dsihwe tomehr prasija no wina "litumus", kad winam bij jafastahda pat ordena statuti, winsch formuleja fawas prasibas, kuras winsch, la jau mineis, pirmā weetā usfwer brihwprahligu nabadsibu, atteifschanos no mantas:

"Ja gribat scho dsihwi ujnemtees, pahrdodot wifu, kas jums ir." Tahlat winsch faha, lai brahti nelad nenem naudu. Ja wineem waja-dsigi ziti lihdselti dsihwes usturam, wini war tos peenem tapat, la ziti ubagi.

Dr. S. Tilemanis fawā darba "Studien zur Individualität des Franziskus von Assisi" isfaha pahrleezibu, la Franzis pehz atteifschanās no mantas nelad wairs naw naudai peestahrees.

Sawā otrā dsihwes posmā winsch iswed nabadsibas prasibu lihbj pehdejam.

Wina laika beedrs ralsia: "Ihtenibā no atteifschanās dsihwes fahluma lihds pat nahwei winam neta zita nebij, la weeni fwahrki, weenas bitfes un wirwe". Pat flims buhdams, winsch atteizās no lairas wismajalās ehrtibas. Un par faweem instinkteem winsch walda pilnigi un pahrweido tos apflaidrotās juhtās.

Tā tas ir ari wina atteezibās pret feeweeti un gimenes dsihwi. Winsch nenoleeds un nenofoda gimeni wispah, bet no fewis un "brahleem" winsch prafa absolutu schihstibu. Ne gluschj bes zihnas winam ta dodas. Stahda legenda stahsta, la usmahluschās winam reij ilgās pehz gimenes. Tad, lailām lahjam, sneegā winsch weidojis zilwelu tehlas un, brebedams no aufstuma, fewi pahrmahzidams teizis: "Luhl tawa seewa! Luhl tawi behrni!"

Bet Franzis ari schini fferā ir safneedsis zil-

welam eespehjamo garigo flaitumu. Par to leezina wina atteezibās pret fwehto Klaru*). Tur winsch tomehr peestahras feewifschibai winas wisflaidrakā nosihme. Starp Franzi, wina pirneem brahleem un klarisam pastahweja garigas faites. Tās eenesa feewifschto elementu Frantscha dsihwe. Te redsam pat abpuseju eespaidu: Klara, Frantscha fludinaschanas modinata, atstahja pasauligo dsihwi, Franzis — druhmās fahpju un wifschanās stundās, kad usmahzās schaubas par fawu misju un peeauga wehleschanās pehz weentulibas, — eremita dsihwes, — atrada pee Klaras garigu atbaltu: wina norahbija tam us breesioschām druwwam un plahweju truhkumu. "Ir iswehletas dwehseles, kuras deht fawas schihstibas un tahda gara stahwolkā, lam tahlsch wifs, kas no semes, spehj teefchi eeet mihlas fwehtnizā. Tahdam dwehselem domas par zitadu faweenoschanos nosihmetu neween krischamu, bet buhtu pilnigi neeespehjama. Tahda mihla weenoja Franzi ar Klaru" (Sabatje). Un tomehr schinis atteezibās walbija pilniga brihwiba: winu dwehseles fatilās tītai mihlestibā us Deemu, us kopeju idealu.

Atteifschanos un brihwprahligu nabadsibu Franzis iswed konsekwenti lihds galam, bet par to winsch eeguhst ko wehttigaku, kas winu pazel pahri par iddeenibu: brihwibu no leetu waras.

Franzis ar faweem "brahleem" gribeja buht un fangās neween panperes, bet ari humiles un minores un fewi winsch dehwe testamentā un wehstulks Klarai: "frator Franciscus parvulus".

Sawus pirmos noteikumus—Regula Prima—winsch usfahl ar wahrdeem: "Lai brahti dsihwo pallausibā, bes ihpafschuma un schihstibā". Un testamentā winsch faha: "Mehs labprahligi gahjam nabadsigās un atstahās basnizās, nepasihiti un wifseem padewigi. Es sirahdaju fawam rolam un gribu to turpinat un es wehletos, lai brahti prahtu kahdu amatu. Bet, kad mums nemahfās par darbu, mehš eesim pee ta kunga galda: staigadami no mahjas mahjā, lushjim dahwanas.

"Es gribu klaufit schis brahtu brandjes galwenam preefshneekam, tam garidsneekam, kahdu man eezels.

*) Sw. Klara zehlusēs no dischiltigas Stchiffi dsimtas. Kā ischypadimit gadus weza meitene wina aifraujās no Frantscha fludinaschanas. Ar wiju sirdi seto wina prasibam pehz augstakās pilnibas. Alfahj tehwa mahju. Winas preefshime padodas winas jaunakā mahja un dauds zitu jaunawu. No schi pulzina drihsumā isaug un nodibinajas Klaritu ordens, kuri schi ustitahda tos paschus idealus un noteikumus feemeetem, la franziskani wihweischeem. Klara, schi ordena dibinataja un preefshneeze, drihs pehz nahwes kanoniseja.

(Turpmol wehl.)

Angelika Gailit.